

CAMPO SANTO te Genua. Kindergraf.

gelaten en spijzen opgediend werden, alsof hij aanwezig ware.

Dat maal heeft verschillende namen: groevenmaal, lijkmaal, grafmaal en ook wel lijkbiert of leedbiert.

In België bestaat nog het eigenaardige gebruik van de z.g. eten-uitvaart, waarbij uitvaartbrood aan de armen wordt rondgedeeld, gelijk eenmaal in de eerste eeuwen van het Christendom, toen de lijkmaaltijden werden gekerstend en in verband gebracht met de christelijke charitas, door armen en ongelukkigen uit te noodigen.

Als de plechtigheid in de kerk of in het sterfhuis was afgelopen, werd de kist op een kar of wagen geplaatst, welke door den naasten buurman werd gereden, waarbij de regel gold, dat, wie den bruidswagen reed, ook den doode naar zijn laatste rustplaats moest begeleiden. De weg, die gevolgd werd, stond vast voor iedere buurt en hoeve, en deze lijk- of doodweg werd uitsluitend genomen bij doopsel, huwelijk en begrafenissen.

Het innige verband tusschen mensch en huisdier kan ook hier weer blijken uit het oude gebruik in West-Vlaanderen, waar de paarden, die den lijkwagen moeten trekken, 's avonds te voren in het oor wordt gefluisterd: „Morgen moet ge'nen doon voeren”.

Zou dit niet gebeuren, dan konden de dieren wel eens weigeren te trekken!

Het gebruik, dat de familieleden en ook de burenen een schepje aarde op de kist werpen, is vrij algemeen verspreid en ook in China bekend. De oorspronkelijke gedachte, waarvan men hierbij uitging, was, de ziel te dwingen rust te houden in het graf.

Vervolgens sprak de predikant of de geestelijke, die de begrafenissen leidde, een gebed; soms ook deed het de schoolmeester, het gebeurde zelfs, dat de timmerman, die de kist gemaakt of de bakker, die het brood gebakken had, een woordje moest spreken.

De begrafenissen zijn dan afgelopen. Eén van de familieleden of van de burenen of ook wel de koster of doodgraver heeft voor de bewezen eer bedankt en de rouwtijd is ingegaan.

Nog bestaat op enkele plaatsen in Friesland en Drente de gewoonte, een licht uit te blazen, dat brandde, zolang de overledene boven aarde stond, gelijk bij de geboorte van een kind een licht werd ontstoken.

Wij hebben hierin te zien een symbool van het levenslicht, dat



voorgoed gedoofd wordt, wanneer de doode aan de aarde is toe- vertrouwd.

De rouwtijd wordt geregeld naar den graad van bloedverwantschap; over ouders, kinderen en echtgenooten rouwt men een jaar en zes weken.

Wanneer we den doodencultus tot zoover hebben beschouwd, valt het niet te verwonderen, dat in den loop der tijden, vooral onder de auspiciën der Kerk een algemeene doodsherinneringsdag is ontstaan, die weliswaar met de Hervorming verdwenen, thans weer schijnt te herleven.

Allerzielen, 2 November werd ingesteld in de 10de eeuw, door Odilon, abt van Cluny; in het buitenland, meer nog dan bij ons, is die datum een bloemendag geworden.

Voor al in Italië herdenkt een ieder op 2 November zijn dooden. De kerkhoven zijn vol bezoekers en een bloemenregen schijnt er op te zijn neergedaald; wit op het graf van een kind en rood op dat van ouderen. Ook vergeet-mij-nietjes en jasmijnen zijn geliefd als kerkhofbloemen, terwijl het een eigenaardige gewoonte van de Italianen is, op dien dag ieder graf met een krans van lichtjes te omringen. Het zijn juist de meer eenvoudige graven, die, soms met het wekenlang opgespaarde geld voor de sobere versiering, den meest ontroerenden indruk maken.

Die vereering van zijn dooden is den Italiaan als het ware aangeboren en neigt voor den buitenstaander vaak naar het dweepzieke.

Zijn dus de volksgraven op Allerzielen met bloemen en licht versierd, ook in de monumentale wandelgangen van de kerkhoven van Milaan en Genua is een versiering aangebracht in overeenstemming met de graven: kostbare lampen en zeldzame bloemen houden de herinnering aan den doode levendig, ofschoon het vaak alleen de bloemist is, die in opdracht van zijn cliënten het graf op dien dag bezoekt voor het aanbrengen van de traditioneele versiering, in tegenstelling met de volksgraven, die met veel meer piëteit verzorgd worden.

Als het bezoek aan het kerkhof is afgelopen, gaat men naar huis, waar de avond gezamenlijk wordt doorgebracht; volgens oude gewoonte eet men dan soep van „ceci” en gebak „il pana dei morti”, gelijk men in Vlaanderen „zielebroodjes” eet en er eenige laat staan voor de arme zielen.



CAMPO SANTO te Genua. Grafmonument van Antonio Montanazi.